

BI201K

Soukromí a ochrana osobnosti

Jakub Harašta

Co je „soukromí“?

„Právo být nechán na pokoji“

- Zpočátku prostorově
- Postupně informační složka
- Pak informační složka v kontextu

Westinova typologie (60s)

- Potřeba jednotlivce
- Samota – kompletní stav soukromí. „Vnitřní dialog s myslí a svědomím“
- Intimita – Malá jednotka (rodina). Komfort za účelem dosažení blízkého vztahu.
- Anonymita – Součást davu. Touha nebýt sledován.
- Rezervace – Autocenzura.

Clarkova typologie (90s)

- Vychází z Maslowa
- Osoba – krevní transfuze bez souhlasu, sterilizace
- Osobní chování – Chování v domácnosti, nepřípustné systematické sledování
- Osobní komunikace
- Osobní údaje
- Osobní zkušenost (2013) – sledování na internetu, kontextuální reklama, cookies

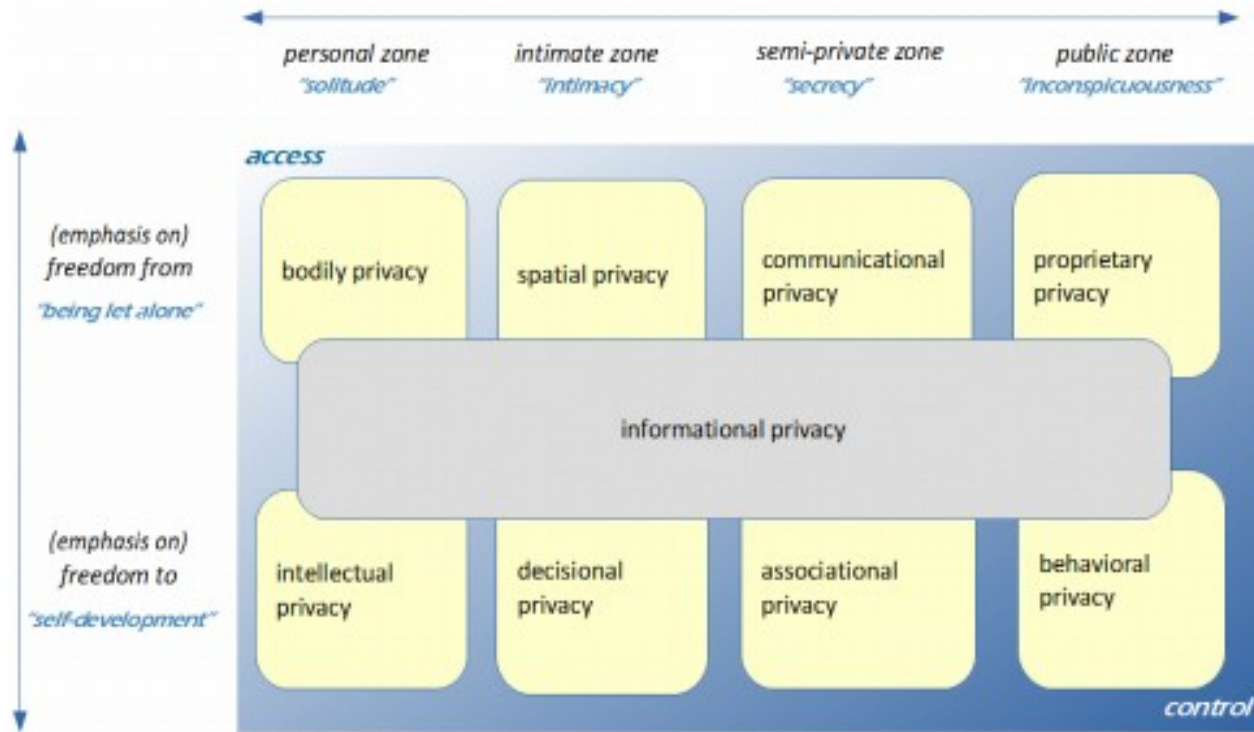
Nissenbaum a kontext (2000s)

- Nezáleží na jednotlivých typech, všechny informace jsou vlastně soukromé
- Nelze předávat získané informace dále, protože to omezuje osobu ve schopnosti se právně bránit

Allenino „Nepopulární soukromí“ (2010s)

- Fyzické / prostorové soukromí – nahlížení do oken
- Informační soukromí – poslouchání rozhovorů (fyzických i virtuálních)
- Rozhodovací soukromí – asistovaná sebevražda, potraty
- Proprietární soukromí – čest, reputace
- Sdružovací soukromí – politické strany, spolky

Jaap-Koops et al. (2016)

Informační společnost a informační sebeurčení

Entropie

- Organizace
- Informace
- Není novinka ...
 - Mluvení
 - Čtení
 - Psaní
 - Kopírování

Informační společnost

- Mooreův zákon
- Hrubá výpočetní síla
- Dostupnost
- Silná závislost na ICT

Informační společnost II

- Změny v
 - Obchodě
 - Sociálním životě
 - Vzdělání
 - Zábavě
 - Vládě
 - Geografie!!!
 - Vzdálenost i blízkost

Informační sebeurčení

- Svoboda projevu a vědeckého bádání
- Ochrana soukromí, osobnosti a práva na aktivní rodinný život
- Právo na vzdělání
- Ochrana osobních údajů
- Právo na informace veřejného sektoru

Právo na soukromí a tak...

Více sfér práva na soukromí

- II. ÚS 171/12
 - Soukromá sféra
 - Absolutní informační sebeurčení, výhradní dispozice
 - Společenská sféra
 - *„Jednotlivec žije ve společenství a vstupuje s ostatními jeho členy do komunikace a skrze své chování, ba dokonce skrze své samotné bytí, ovlivňuje ostatní členy společenství.“* (I. ÚS 453/2003, IV. ÚS 23/2005)
 - Proporcionální zásah

Dispozice v rámci soukromé sféry

- *„občan (občania) sám (sami) svojím chovaním určitú skutočnosť z chránenej sféry intímneho života vylúčil (vylúčili) [...], takže se zbavil (zbavili) možnosti úspešne žalovať [...].“ (POKORNÝ, Milan (red.). Nejvyšší soud o občanském soudním řízení v některých věcech pracovněprávních, občanskoprávních a rodinněprávních: sborník stanovisek, závěrů, rozborů a zhodnocení soudní praxe, zpráv o rozhodování soudů a soudních rozhodnutí Nejvyššího soudu. 1964-1969. Praha: SEVT, 1980. 439 s. S. 196.)*

Pojem soukromí člověka dle OZ

- Obydlí člověka a jiné soukromé prostory
- Soukromá sféra člověka v rámci veřejných prostor
- Osobní informace o člověku
- Osobní, sociální a ekonomické vztahy včetně rodinného života

Soukromé prostory člověka

- Prostor, kde se rozvíjí soukromý a rodinný život
- Lze mobilní (karavan)
- Místo výkonu obvyklé profese a obchodní vztahy s tím související
- Nikoli pouze vnitřní prostor, ale i vnější projevy (fasáda domu + jméno obyvatele)
- Světlo, stín, návštěvy, odpady
- Hmotné/nehmotné schrány – pošta (i elektronická), záznamník

Soukromí na veřejnosti

- Tělesná zóna – neoprávněná prohlídka osoby
- Systematické sbírání a zveřejňování údajů o pohybu v klimatu pocitu pronásledování (ale ne sledování pohybu samotného)- osobní sledování, fotografie, GPS tracker, RFID

Osobní informace o člověku

- Informace, která není určena k veřejnému využití je soukromá. Osoba má dispozici.
- Došlo k vyloučení informace ze soukromé sféry chování?
- Nikoli obecně anonymní (např. statistické) údaje.
- Biologický původ, sociální identita (národnost), okolnosti narození, údaje o rodičovství, informace o zdravotním stavu, tělesné identifikační údaje (biometrika, DNA), informace o povolání člověka, členství v politické straně, informace o pohlavním životě, informace o sexuální orientaci, informace o soukromé korespondenci, údaje o komunikačním provozu

Osobní, sociální a ekonomické vztahy člověka včetně rodinného života

- Negativní vymezení
- Sociální a morální vztahy, zájmy materiální povahy, způsobení úmrtí člena rodiny (úmyslně, z nedbalosti, při dopravní nehodě i jinak), rozhodnutí být/nebýt rodičem, údaj o využití asistovaného početí nebo surogačního mateřství, informace o uložení genetického materiálu pro zachování reprodukční schopnosti, výběr jména dětí, ukončení těhotenství, právo na pietu/kult, možnost pohřbu člena rodiny, naložení s ostatky člena rodiny

Soukromí

- Nelze zasáhnout do soukromí bez souhlasu
 - Zákonné výjimky
 - Proporcionální posouzení

Zákonné výjimky

- Užití podobizny, zvukového nebo obrazového záznamu pro
 - Tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství
 - Vědecký účel
 - Umělecký účel

Proporcionalita

- Kolize subjektivních práv – práva nejsou obecně „větší“ nebo „menší“
- Princip: momentálně hodnotnější právo musí převážit a musí se minimalizovat zásah do méně hodnotného

Test proporcionality

- Kritérium vhodnosti
 - Umožňuje institut omezující základní právo dosáhnout cíle?
- Kritérium potřeby
 - Lze cíle dosáhnout jiným opatřením, které by se nedotýkalo základních práv a svobod?
- Kritérium poměrování
 - Zvažování empirických, systémových, kontextových a hodnotových argumentů v kolizi stojících práv

Příklad kolize práv

- Zveřejňování platů zaměstnanců státní správy v odpovědi na žádost dle zákona č. 106/1999 Sb.
 - Právo zaměstnanců na soukromí – plat je důvěrná informace
 - Právo veřejnosti na informace – prostředky jdou ze „společného“
 - Řešení: např. zveřejňování platů zaměstnanců od náměstků výše nebo pouze nefixní složky mzdy

Příklad kolize práv II

- Zveřejňování údajů o členství soudců v KSČ
 - Právo soudce na soukromí – členství v politické straně
 - Právo veřejnosti na informace – pochyby o morálním profilu bývalých členů KSČ
 - Řešení: např. u soudce ustupuje soukromí ohledně členství v KSČ do pozadí.

Příklad kolize práv III

- Lidé jsou zvědaví – zveřejnění fotografie náhodné osoby, která dělá něco zvláštního, aby došlo k ukojení zvědavosti čtenářů.

vs.

- Zachycení politika při podobné situaci se společností.

Příklady kolize práv IV

- Využívám pracovní mail pro soukromou korespondenci.
 - Právo na soukromí – ochrana soukromé korespondence
 - Právo vlastnit majetek / právo podnikat – využívám k tomu majetek zaměstnavatele
- Zákoník práce specifikuje, kdy lze sledovat komunikaci zaměstnance (obsah vs. hlavičky)

Zákonné omezení práva na soukromí

- Pouze a výlučně v zájmu ochrany demokratické společnosti nebo ústavně zaručených práv
 - Např. obecný zájem na ochraně před trestnou činností (uvěznění) nebo hospodářském blahobytu země (daně) nebo ochrana zdraví (věk obyvatel pro očkování)

Právo na soukromí v. osobní údaje

- Soukromoprávní vs. veřejnoprávní
- Restituční vs. Prevenční
- Soud vs. Úřad

Dotazy?